Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3–3

Nr. Wilno, dn. 1 maja 1931 roku. 434.

Treść numeru:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

	Dział.	Str.
1. "Lietuvos Aidas" o stosunkach litewsko-niemieckich.	I	1.
2. "Lietuvos Žinios" o stosunkach Litwy z państwami obcemi.	"	"

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNETRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

Kronika.

3. Zwalczanie opozycji.	III.	2.
4. Likwidacja ruchu komunistycznego na Litwie.	"	"
4. Poturbowanie burmistrza m.Wiłkomierza.	"	"
5. Dokoła wprowadzenia metrykacji cywilnej.	"	"
6. Skazanie księdza.	"	"
7. Oficjalne zaprzeczenie "Rytasa" w sprawie wywiadu.	"	"
8. Zabiegi "Ukininku Vienybe".	"	3.
9. Sprawa kas oszczędnościowych w Gabinecie Ministrów.	"	"
10. Spadek emigracji z Litwy.	"	"
11. Dokoła pociągnięcia do odpowiedzialności prof.Herbaczewskiego.	"	"
12. Skazanie księdza.	"	"
13. Przyjęcie projektu uzupełnienia etatów na uniwersytecie kowieńskim.	"	"
14. Zamiana stanu wojennego wzmocnioną ochroną państwa.	"	"
15. Apelacja skazanego ks.Tomaszejtisa.	"	"
16. Rozłam w partji "tautininków" w ujęciu "Darbininku Balsas".	"	4

IV. SPRAWY POLSKI I INNYCH MNIEJSZOSCI NA LITWIE.

Kronika.

17. Nowe pismo polskie.	IV.	"
18. Doroczne zebranie spółki akcyjnej "Dompol".	"	"
19. Przyjazd uczonego żydowskiego.	"	"
20. Werbunek Żydów do kolonji rolnej na Kaukazie.	"	"
21. Niezadowolenie Niemców na Litwie.	"	"

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

Kronika.

22. Losy skargi kłajpedzkiej.	"	"

-----oooooOoooooo-----

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

"L i e t u v o s A i d a s" o s t o s u n k a c h l i t e w s k o - n i e m i e c k i c h .

"Lietuvos Aidas" Nr.94 z dn.28.IV.1931 r. Streszczenie:

Stosunki Litwy z Niemcami od chwili uzyskania przez Litwę niepodległości miały przebieg pomyślny. Zdarzały się wprawdzie nieporozumienia, lecz miały one zwykle charakter przejściowy i nie groziły poważniejszemi powikłaniami.

Są jednak zjawiska, których dłużej milczeniem pomijać nie należy, które trzeba wyprowadzić na światło dzienne i publicznie wyjaśnić. Jest to sprawa fałszywych informacyj zamieszczanych w prasie niemieckiej o Litwie i litewsko-niemieckich stosunkach.

O Litwie prasa niemiecka, a szczególnie wschodniopruska wspomina często, lecz z ubolewaniem należy zaznaczyć, iż w bardzo wielu wypadkach zamieszczane wiadomości są bezpodstawnemi pogłoskami, spotyka się je nawet w tych pismach, które posiadają w Kownie stałych korespondentów. Trudno zrozumieć, czemu się tak dzieje, lecz trzeba skonstatować, iż znaczna część wiadomości o Litwie, zamieszczanych w prasie niemieckiej bynajmniej nie przyczynia się do utrwalenia stosunków między dwoma państwami. Te tendencyjne i fałszywe informacje, gdyby je podać do wiadomości publiczności w Litwie, mogłyby wywołać wielkie niezadowolenie i spowodować otwarte antyniemieckie wystąpienia.

W różnych pismach niemieckich spotyka się pogróżki, głoszące, iż Niemcy, ograniczając import z Litwy mogłyby ją zmusić do uczynienia zadość wielu żądaniom. Niektóre pisma podały nawet wiadomość, iż wydalenie z Litwy p.Hartunga spowodowało zerwanie toczących się rzekomo w Lipsku rokowań o zwiększenie importu do Niemiec litewskiej nierogacizny. I nieraz już pisma niemieckie wypowiadały się za tem, by Niemcy, wzamian za wpuszczanie litewskich świń, żądały specjalnych względów dla niemieckiej akcji nacjonalistycznej na terenie Litwy.

Komu przynoszą korzyść podobne tendencyjne artykuły? Wszak Niemcy niezbyt wielu jeszcze przyjaciół mają na świecie. Być może, iż nie należy im specjalnie na naszej przyjaźni, to też się z nią nie narzucamy. Lecz pocóż prasa niemiecka nastręcza Polsce powód do radości, że stosunki Litwy z Niemcami ulegają pogorszeniu i do wniosków o bliskiej zmianie litewskiej orhentacji.

Czego właściwie Niemcy od Litwy chcą? Ta sama nieraz prasa wschodniopruska objektywnie ocenia sytuację Litwy w Europie wschodniej i rozumie, iż po nawiązaniu polsko-litewskich stosunków byłaby mowa już nie o zwrocie Niemcom Pomorza, lecz raczej o usamodzielnieniu Prus Wschodnich i ich stosunkach z państwami bałtyckiemi. Czyż Niemcy sądzą, że słabą fizycznie Litwą można pomiatać, a ona to przyjmie za dobrą monetę? Przecież to również jest suwerenne państwo, więc musi odeprzeć wszystko, co narusza jej suwerenność, nie zważając, iż może tem urazić któregoś z sąsiadów. I brać jej tego za złe nie można, gdyż broni swych praw.

Litewskie sfery urzędowe podobnie jak niemieckie, we właściwy sposób oceniają wzajemne stosunki, koniecznem jednak jest, by całe społeczeństwo, a zwłaszcza obie prasy szły tą samą drogą. Co do prasy litewskiej, jej stosunek do zachodniego sąsiada zawsze był lojalny. Niechże prasa niemiecka zechce odwdzięczyć się temsamem.

"L i e t u v o s Ž i n i o s" o s t o s u n k a c h L i t w y z p a ń s t w a m i o b c e m i .

"Lietuvos Žinios" Nr.95 z dn.28.IV.1931 r. Artykuł p.t. "Na co czekamy?". Streszczenie:

Litwa, wskutek swej szczególnej sytuacji w polityce zagra-

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

nicznej, nigdy nie miała zbyt licznych przyjaciół, lecz stosunki jej z innemi państwami /za wyjątkiem Polski/ były przyjazne, lub przynajmniej poprawne.

Od pewnego jednak czasu uległy one pogorszeniu. Zaniedbane zostały stosunki z Rosją, która niegdyś poparcie Litwie okazywała tak w sprawie Wileńskiej, jak i Kłajpedzkiej, zaś obecnie jest zupełnie obojętna.

Stosunki z Watykanem od czasu zawarcia konkordatu przez p.Woldemarasa znacznie się pogorszyły, a w ostatnich czasach przechodzą ostry kryzys, który Litwie żadnej korzyści nie przyniesie.

Niezwykłemu pogorszeniu uległy również stosunki z Niemcami. Mimo że urzędowo wiadomości te nie są podawane, pogorszenie to wciąż postępuje: przy lada okazji rozpoczynają się w Niemczech alarmy, zrywane rokowania, wysyłane noty, memorjały, żądania sądów rozjemczych, sfery urzędowe grożą represjami, prasa zamieszcza napaście i t.d. Przyczyną tej zmiany na gorsze jest samowolna działalność płotelskiego bohatera. Przeprowadzony przez p.Woldemarasa traktat handlowy z Niemcami "na zasadzie największego uprzywilejowania" nietylko nie zabezpiecza Litwy przed skutkami podwyższenia niemieckiej taryfy celnej, lecz pozwala nawet na stosowanie względem niej specjalnych represyj. Bez wiadomości publicznej, bez dyskusji i kontroli zawarł p.Woldemaras traktat, którego skutki ponosi obecnie cały naród, a który zmusza nas do poddania się Niemcom.

A narodowcy teraz milczą. Wszystko, o co Litwa walczyła i co zdobyła, teraz z lekiem sercem obala i niewiadomo, na co czeka.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNETRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

K r o n i k a .

Z w a l c z a n i e o p o z y c j i . Jak podaje "Rytas" /Nr.94/, skazani zostali za wygłaszanie kazań antyrządowych następujący księża:/24.IV.r.b/ ks.Szalczius /500 lt.grzywny z zam. na 1 mies.więzienia/; ks.Rudajtis i ks.Ausziura /dwaj ostatni zostali uniewinnieni/.

Prezes rejonowego oddziału"pawasarininków" w pow.olickim skazany został na zesłanie na przeciąg 6-ciu mies. do pow.możejskiego.

L i k w i d a c j a r u c h u k o m u n i s t y c z n e g o n a L i t w i e . Jak podaje "Siegodnia"/Nr.120/, ruch komunistyczny na Litwie został zgodnie z oświadczeniem szefa litewskiej policji politycznej Statkusa niemal całkowicie zlikwidowany. Ogółem nalicza się na Litwie zaledwie 250-ciu członków partji komunistycznej i około 350-ciu komsomolców.

P o t u r b o w a n i e b u r m i s t r z a m. W i ł k o m i e r z a . Jak podaje "Rytas" /Nr.93/, w Wiłkomierzu został poturbowany w dn.25.IV.r.b. przez nieznanego napastnika burmistrz miejscowy Kuźma oraz nauczyciel Kuosas. Burmistrz pobity został aż dp utraty przytomności.

D o k o ł a w p r o w a d z e n i a m e t r y k a c j i c y w i l n e j . Jak podaje "Rytas" /Nr.93/, napływają zewsząd do władz centralnych memorjały "wolnomyślicieli" z prośbą o jaknajrychlejsze wprowadzenie metrykacji cywilnej.

S k a z a n i e k s i ę d z a . Jak podaje "Rytas" /Nr.92/, proboszcz olicki ks.Pawłowicz skazany został na 200 lt.grzywny z zamianą na dwa tygodnie aresztu za działalność antyrządową.

Jednocześnie sędzia śledczy przesłuchał siedmiu członków Bractwa Św.Sakramentu w sprawie zebrania politycznego, zwołanego przez Bractwo w dn.19.IV.r.b.

O f i c j a l n e z a p r z e c z e n i e "R y t a s a" w s p r a w i e w y w i a d u p.o.szefa policji Statkusa."Rytas" w Nr.92, zamieszcza oficjalne zaprzeczenie Biura Informacyjnego part-

ji chrześć.-dem. w sprawie wywiadu p.o. szefa policji litewskiej Statkusa na temat działalności K.A.K. Zaprzeczenie to brzmi jak następuje: 1.Wspomniane przez p.Statkusa protokuły partji chrześć.- dem. nie są Komitetowi Centralnemu znane, 2. Nikt z członków partji nie stawiał podczas zebrania w dn.7 października 1930 r., ani też podczas żadnego innego zebrania kwestji wyzyskania religji na cele partyjno-polityczne. W związku z tem argumenty p.Statkusa w sprawie polityki partji chrześć.-dem. w kwestjach religijnych nie mają żadnego uzasadnienia.

Z a b i e g i "U k i n i n k u V i e n y b e". Jak podają "Lietuvos Žinios" /Nr.94/, leader "Ukininku Vienybe" Bulwicz prowadzi rokowania z partjami. W tych dniach zaprosił on niektórych członków partji chrz.-demokratycznej oraz ludowców, z którymi naradza się w sprawie połączenia tych stronnictw. Partja narodowców nie troszczy się o rolników, to też te partje powinny się zjednoczyć. Bulwicz oświadczył, iż "jedność" należy zrozumieć w ten sposób, że Ul.Vien." będzie współpracowała jedynie z rządem, nie zaś z narodowcami. Chrz.-demokraci i ludowcy oświadczyli, iż propozycję Bulwicza przyjęli do wiadomości w celach informacyjnych i zakomunikują o niej organom centralnym.

Ostatecznie sprawa rozłamu i dalszych losów partji "Ukininku Vienybe" zostanie niewątpliwie wyjaśniona po zjeździe "tautininków", jaki się odbyć ma w dn.30 i 31 maja r.b. Sprawa rozłamu jest właśnie najważniejszym punktem w programie zjazdu.

S p r a w a k a s o s z c z ę d n o ś c i o w y c h w G a b i n e c i e M i n i s t r ó w .Jak podaje "Lietuvos Aidas" /Nr.86/, w dniach ostatnich przyjął Gabinet Ministrów projekt ustawy o kasach oszczędnościowych.

S p a d e k e m i g r a c j i z L i t w y . Jak podaje "Lietuvos Aidas" /Nr.91/, emigracja z Litwy niemal całkowicie ustała. W ciągu pierwszych czterech miesięcy r.b. wyemigrowało z Litwy zaledwie około 600-set osób podczas gdy w tym samym czasie r.ub. emigracja wyniosła 3.800 osób.

D o k o ł a p o c i ą g n i ę c i a d o o d p o w i e d z i a l n o ś c i p r o f . H e r b a c z e w s k i e g o . W związku z pociągnięciem do odpowiedzialności prof. Herbaczewskiego, podaje Lietuvos Aidas" /Nr.91/ co następuje: p.Herbaczewski sprowokowany został do wygłoszenia niedopuszczalnego w swej formie powiedzenia · cynicznem zapytaniem wystosowanym na kartce w czasie dyskusyj w sprawie Wileńskiej przez jednego z lewicowych słuchaczy.

S k a z a n i e k s i ę d z a . Jak podaje "Rytas" /Nr.91/, ks. Markowski prefekt szkolny skazany został na 300 lt.grzywny za zwołanie zebrania oddziału "pawasarininków" w zakrystji. Niezależnie od tego sędzia śledczy zbadał ks.proboszcza Buczysa również za nielegalne zebranie.

P r z y j ę c i e p r o j e k t u u z u p e ł n i e n i a e t a t ó w n a u n i w e r s y t e c i e k o w i e ń s k i m . Jak podaje "Rytas" /Nr.91/, Gabinet Ministrów przyjął ostatnio projekt uzupełnienia etatów na uniwersytecie kowieńskim.

Z a m i a n a s t a n u w o j e n n e g o w z m o c n i o n ą o c h r o n ą p a ń s t w a . "Memeler Dampfboot" w Nr.98 podaje, że Ministerstwo Spr.Wewn. nosi się z zamiarem przedłożenia projektu ustawy o wprowadzeniu wzmocnionej ochrony państwa zamiast dotychczasowego stanu wojennego Gabinetowi Ministrów, który projekt miałby rozpatrzyć w trybie przyśpieszonym. Wspomniany projekt zawiera również postanowienia odnośnie uregulowania sprawy prasy na Litwie.

A p e l a c j a s k a z a n e g o k s . T o m a s z e j t i s a. Jak podaje "Memeler Dampfboot" /Nr.98/, członek partji "tautininków ks.Tomaszajtis, skazany jak wiadomo przez władze kościelne na osadzenie w klasztorze, zgłosił na ręce biskupa wyłkowyskiego ape-

lację.

R o z ł a m w partji "t a u t i n i n k ó w" w u j ę c i u "D a r b i n i n k u B a l s a s". Jak podaje organ politycznych emigrantów litewskich w Rydze "Darbininku Balsas",/Głos robotnika/, rozłam w partji "tautininków" zaznaczył się w trzech kierunkach. Jedna grupa /ks.Mironas,ks.Tamoszajtis/ chce nawiązać kontakt z chrześć.-demokracją. Druga zaś /Lapenas, Kalmantowski i oficerzy/ na kontakt z Krikszczioniami się nie zgadzają. Prezydent Smetona z konieczności ulega presji korpusu oficerskiego.i przechyla się w ten sposób na stronę drugiej grupy. Trzecia grupa składa się ze stronników b.ministra Aleksy, który dążył do dyktatury.

Podkreślić również należy działalność gubernatora Kłajpedzkiego Merkysa, któr y usiłuje zlegalizować obecną sytuację. Opiera się on na 7-mym pułku piechoty i rządzi zupełnie samowładnie, nie spełniając częstokroć rozkazów z Kowna.

IV. SPRAWY POLSKI I INNYCH MNIEJSZOSCI NA LITWIE.

K r o n i k a .

N o w e p i s m o p o l s k i e. Jak podaje "Dzień Kowieński" /Nr.95/, wyszedł w Kownie z druku I-szy numer pisma p.t."Przegląd rolniczy", który zastąpi dawny "Poradnik rolnika".

D o r o c z n e z e b r a n i e s p ó ł k i a k c y j n e j "D o m p o l" Jak podaje "Dzień Kowieński /Nr.93/, odbyło się w dn.20.IV. w Kownie walne doroczne zebranie spółki akcyjnej "Dompol", na którem zostały zatwierdzone sprawozdania zarządu i komisji rewizyjnej za 1930 r., a jednocześnie dokonane były wybory nowych władz. Do zarządu na r.b. wybrani zostali pp.Lutyk /prezes/, Okulicz, Jasiński, Komorowski i Kossakowski /członkowie/. Do komisji rewizyjnej weszli pp.Romer, Fiszer i Kimont.

P r z y j a z d u c z o n e g o ż y d o w s k i e g o . Jak podaje "Rytas" /Nr.93/, przybyć ma do Kowna w dn.4 maja uczony żydowski z Wilna dr.Weinrich, w towarzystwie p.Kleckina i posła Sabbata. Goście zajmą się propagandą na rzecz żydowskiego instytutu w Wilnie "Iwa"

W e r b u n e k Ż y d ó w d o k o l o n j i r o l n e j n a K a u k a z i e . Jak podaje "Rytas" /Nr.93/, przybędzie wkrótce do Kowna jeden z kierowników kolonji żydowskiej na Kaukazie w okręgu bidżańskim w celu werbowania rzemieślników i robotników żydowskich .

N i e z a d o w o l e n i e N i e m c ó w n a L i t w i e . Jak podają "Lietuvos Žinios" /Nr.91/, Niemcy na Litwie okazują niezadowolenie z posunięć premjera Tubelisa i jak słychać poczynić chcą jakieś kroki.

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

K r o n i k a .

L o s y s k a r g i k ł a j p e d z k i e j . Jak podają "Lietuvos Žinios"/Nr.91/, skarga kłajpedzka prawdoodobnie nie będzie na najbliższej sesji rozpatrywana. Przyczyny tego są następujące: Niemcy nie pragną wysuwania skargi na porządek dzienny sesji, gdyż najważniejszą sprawą będzie kwestja unji celnej pomiędzy Niemcami a Austrją; pozatem kłajpedzianie uregulowali już drogą rokowań z rządem centralnym niemal wszystkie kwestje za wyjątkiem rozrachunku pieniężnego i sądownictwa. Jeżeli chodzi o rozrachunki pieniężne to kłajpedzianie kwestjonują 100 tys.litów, których rząd centralny nie chce dopłacić. Temniemniej suma to nieznaczną i z pewnością dojdzie do porozumienia. W związku z tem zatarg kłajpedzki stracił cechy zaognienia.

----oooo0oooo----

B7